

**ВАРНЕНСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ
„ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР”**

ЯКОБ РУБ

**ХИБРИДНА ТЕОРИЯ ЗА МНОГОКРИТЕРИАЛНО
ОРГАНИЗИРАНЕ НА ДЕЙНОСТТА НА ДОБРОВОЛЦИ
В РЕАЛНИ СИТУАЦИИ НА СПАСЯВАНЕ.
ПОВЕДЕНИЕ НА ОТГОВОРНОСТ КЪМ
НАЦИОНАЛНАТА СИГУРНОСТ**

АВТОРЕФЕРАТ

на дисертационен труд
за придобиване на научна степен „доктор на науките“
по професионално направление
9.1 "Национална сигурност",
„Управление в сферата на сигурността и обществения ред“

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Проф. д-р Иво Великов Великов
Проф. д-р Тилчо Колев Иванов
Проф. д.н. Боян Кирилов Медникаров

ВАРНА, 2021

КОНЦЕПТУАЛНА РАМКА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Значение на изследваната тема. Значимостта на настоящото проучване произтича от необходимостта да се разгледа широко разпространеното и сериозно явление „спасителни организации“. Изследването ще се проведе от гледна точка на интердисциплинарния поведенчески подход на организационно спасителното доброволчество по такъв начин, че да се получат оптимални резултати с цел разработване и прилагане на нов и оригинален алгоритъм за обновяване на доброволческите спасителни организации в Държавата Израел и всъщност, във всяка друга страна.

Недостатъчно внимание се отделя на по-широкия социокултурен контекст на отделните аспекти, свързани с характеристиките на спасителите-доброволци в спасителните организации. Два въпроса са от значение за настоящото изследване. Първо, спасителното доброволчество при бедствия е само част от доброволството като цяло, а на по-широкото поле на изследване на личностните характеристики на доброволците не е отделяно специално внимание. Второ, няма установени теории за интерпретиране на интердисциплинарния поведенчески подход и социокултурния контекст на доброволството в днешно време.

Описанието на ситуацията в обхвата на изследването и идентифицирането на изследователския проблем са както следва:

А) От гледна точка на националната сигурност, организираната дейност на спасителите-доброволци се доближава до съвършения алтруизъм: той нараства при настъпване на бедствието и преобладава по време на извънредната ситуация. В литературата за изследване на бедствията са разгледани и разликите между спонтанните

доброволци, които по време на доброволческата си дейност не са свързани с вече съществуващи агенции или организации за реагиране при бедствия и често имат малък опит в това отношение, в сравнение с организирани доброволци, които представляват институции като Червения кръст и обикновено са преминали предварително обучение по въпросите на действията при извънредни ситуации. Повечето от ранните изследвания на доброволчеството документират индивидуални променливи, свързани с участието, като пол, възраст, етническа принадлежност, образование, доходи и религиозна принадлежност. Ние подходихме с емпирично и концептуално разбиране на спасителното доброволчество с по-пространно използване на многовариантни анализи и въвеждане на по-широк спектър от независими основни променливи, които до най-голяма степен допринасят за подобряване на начина на спасяване на хора при извънредни ситуации. Важно е да се премине отвъд емпиричното, за да се разработи нова теория и модел за предшествениците на спасителното доброволчество като част от дейностите, свързани с националната сигурност. Повечето проучвания са с ограничен диапазон от променливи. Основавайки се на минали изследвания и теории, настоящото изследване за първи път разглежда феномена на висшия алтруизъм и напълно уникалния въпрос на доброволчеството в спасителните организации. **Спасителното доброволчество в организациите е „продължаване на живота с други средства“.** Това е добре познат феномен, който въздейства върху стойността на човешкия живот и репутацията на много спасителни организации.

Б) За да идентифицираме и анализираме аспектите на сложния и проблематичен феномен на националната сигурност така, че да получим оптимални резултати и разработим и приложим нов и оригинален алгоритъм за

личностните характеристики на организираните спасители-доброволци, се постаряхме да подберем само най-новите научни източници, като последните са дори от 2016 и 2017 година. Абсолютното мнозинство от библиографски източници са издадени най-вече през последното десетилетие (2005-2017). От наша гледна точка този факт несъмнено демонстрира актуалността на нашите научни данни. Пораждайки някои първоначални мисли, тези библиографски сведения създават значителна, необходима, и по наше мнение, достатъчна научна база за нашите изследвания в областта на политическите науки. Проучването на библиографските сведения е довело автора до извода, че нивото на анализ на феномена на организираните спасители- доброволци в националната сигурност (политическата наука се счита за недостатъчна и лишена в психологически аспект от оценка на личността и прогнозиране на поведението.

Настоящото проучване допълва изследванията, проведени в тази област, проследявайки новите тенденции и аспекти на организираното спасително доброволчество при извънредни ситуации в съвременността. Поведенческият подход към личността на спасителя, избран от автора (наука за това как да се разбира, обяснява и предсказва поведението на доброволците, членуващи в повече от една спасителна организация при извънредни ситуации), допълва обхвата на изследванията, свързани с феномена на тези доброволци.

Целта на изследването е създаване и демонстриране на автентична **Хибридна теория** на доброволството, способна да обясни и оцени понятието „личност с присъщите за спасител характеристики“ на организираните спасители-доброволци. Целта на изследването е формулиране на предложение за разработване на валиден метод за прогнозна оценка на потенциалните организирани спасители-доброволци чрез предхождащи наемането тестове като неразделна част от

процеса на предотвратяване и елиминирание на наемането на неподходящи кандидати за организирани спасители-доброволци в областта на националната сигурност на коя да е страна, включително Държавата Израел.

Задачите, разработени в съответствие с поставената цел са както следва: а) анализ на съществуващата научна информация от мултидисциплинарно естество (национална сигурност, икономика, социология, психология, биология, философия) в областта на съвременните обяснения от гледна точка на националната сигурност на явлението „организирано спасително доброволчество“ в Израел и всяка друга държава. Всичко това, за да се достигне до необходимите и достатъчни заключения относно поведенческите особености на спасителите-доброволци; б) изследване на феномена на спасителния алтруизъм, неговата концепция, характер и основни форми; в) конструиране на портрет на спасителя-доброволец и извършване на задълбочен и валиден социологически, психологически, биологичен и философски анализ на неговите личностни характеристики и мотиви; г) демонстриране на значението на Теорията на ирационалния избор чрез идентифициране на интензивността на влиянието на интуитивните решения и социологическите и психологическите характеристики на спасителя-доброволец върху алтруистичните действия, като основна обяснителна теория на алтруистичното поведение; д) демонстриране на значението на методите за прогнозиране преди наемане, основани на Теорията на ирационалния избор; потвърждаване на значението на „личностния коефициент“ на потенциалния спасител-доброволец, където вероятността за успех при спасяването на хора в условията на бедствие се изчислява въз основа на Теорията на ирационалния избор; е) разработване на препоръчителна методология за кандидатите за спасително

доброволчество чрез разработване на валиден предхождащ наемането тест, оправдан от гледна точка на НС в процеса на актуализиране на спасителната парадигма и др.

Методология на научното изследване. Изследвани са няколко научни източника и емпирични изследвания с цел валидиране на първоначалната научна концепция:

1. Проучвания и изследвания в световен мащаб, измерващи качествените и количествени фактори на доброволството, като част от националната сигурност в политическата наука, които се основават на научни източници от психологията, социологията, икономиката, биологията и философията.

2. За проучване бе избрано изследване на националната сигурност въз основа на въпросник относно процеса на дейностите на спасителната доброволческа организация в Държавата Израел (страна на произход на автора) (бяха изследвани доброволци от множество спасителни организации, като парамедици, пожарникари, полицаи, мобилни екипи и др.), в резултат от което бяха формулирани няколко полезни заключения относно усъвършенстването на спасителното доброволчество в извънредни ситуации и усъвършенстването на практическите спасителните дейности.

3. Психолого-социо-биолого-философски проучвания, основани на психо-социологически експерименти и анализи на НС, проведени в Държавата Израел. Демонстриране на значителното влияние на личностните и мотивационни характеристики върху явлението „доброволческо поведение в спасителната организация“, изразяващо се в извършване на алтруистични действия. Общият брой на участниците в проучването бе 188, 90% от които членуващи като спасители-доброволци в повече от една спасителна организация. Това представлява еквивалент на най-малко 350 спестители-доброволци. Избраните от автора пет психологически метода

на изследване са: логика (анализ и синтез); исторически и систематичен метод; метод на познаването на националната сигурност (догматичен); социологически метод; статистически метод; експериментален метод; метод на надзора, както и сравнителен метод.

Научни иновации в изследванията и оригиналност на получените резултати. Настоящото научно изследване представлява едно от първите систематични проучвания в областта на науката за националната сигурност на Държавата Израел, което най-общо е посветено на най-спорните въпроси на модернизиранието на спасителните организации чрез създаване на съвременна концепция за Теорията на ирационалния избор като най-подходяща за обяснение на поведението на спасителите-доброволци.

Иновативният характер на нашите констатации се изразява във факта, че за първи път бяха приложени абсолютно нови резултати, обосноваващи техниките на националната сигурност както следва:

1. Настоящото изследване въвежда ирационалната теория в процеса на вземане на решения по време на спасителните дейности на организираните спасители-доброволци при спешни случаи. Показана е корелация между интуитивното решение и личностните и мотивационни характеристики, от една страна, и извършването на алтруистични действия при висок риск в извънредни ситуации от спасител-доброволец, от друга страна. Решението за извършване на високорискови действия е ирационално; то се основава по-скоро на интуитивен, отколкото на рационален избор.

2. Обосновава се допускане за устойчиви предпочитания на спасителя-доброволец, което означава, че миналият личен социален опит (включително доброволческа дейност в спасителни организации) представлява ядрото на

бъдещото спасително доброволческо поведение на един и същ човек - решенията, взети в миналото, влияят върху процеса на вземане на решения в настоящето.

3. Алтруистичните действия при спасителното доброволчество са резултат както от личностни, така и от свързани с външната среда или ситуационни променливи, които оказват силно въздействие върху извършването им, но тяхното влияние не е идентично. Според нас основен е ситуационният фактор: дори когато човек има склонност към извършване на рискови действия, ситуационните условия могат да го накарат да се въздържа и обратното.

4. На основата на постулатите на Теорията на ирационалния избор и с цел увеличаване броя на спасителния персонал се разработва „личностен коефициент“, приложим в първоначалната форма на теста преди наемане, който се предлага като валиден метод и адекватен механизъм за прогнозиране на спасителното поведение. Един осъвременен анализ на коефициента „Важните пет фактора за наемане на спасител-доброволец“ би допринесъл за прогнозирането и идентифицирането на предразположеност и модели, подсказващи наличието на алтруистични склонности, които иначе не са лесно забележими.

Петте аспекта/структура (Важните пет водещи критерии/аспекти) формулират характеристиките на организираните спасители-доброволци чрез използване на Теорията на ирационалния избор за поемане на висок риск. Тя проправи пътя за създаване на иновативен алгоритъм за предхождащите наемането тестове („коефициент на личността на спасителя“ при резултат от теста на кандидата = Σ важните 5). Иновативен алгоритъм, разкриващ причинно-следствена връзка между специфичните личностни мотиви, религиозни и генетични характеристики като четири независими променливи на новата Хибридна теория и предразположеност

на зависимата променлива към вземане на рискови решения от спасителите-доброволци, членуващи в повече от една спасителна организация в бъдеще. **Основната цел** е да се разработи валиден и автентичен метод за промяна на системата от възгледи за по-добро управление на прогнозите за доброволческите спасителни организации.

Главният научен проблем, който бе решен е доказването на полезността на Теорията на ирационалния избор за преобладаващото доброволчество в спасителни организации, свързано с националната сигурност, която теория се счита за фундаментална за обяснението на поведението под риск за доброволеца, което провокира създаването на иновативен алгоритъм за предхождащите наемането тестове, основаващ се на причинно-следствената връзка между специфичните личностни и мотивационни характеристики и предразположеността към поемане на рискове от спасителите-доброволци в извънредни ситуации в бъдеще, за да се използва като валиден и автентичен метод за прогнозиране на поведението на спасителите-доброволци и увеличаване на вероятността за спасяване на повече хора в бедствено положение.

Основна научна теза на дисертацията, представена за защита:

□ Спасителната дейност е обобщаващо понятие, което често се използва за описание на множество рискови поведения и включващо три необходими елемента: характерно състояние на убеденост на доброволеца-спасител; реализация на тази убеденост; причинно-следствена връзка между нивото на убеденост и алтруистичното поведение, изразяващо се в спасяването на човешки живот.

□ Доброволците в спасителни организации са упорити и целеустремени; оказва се, че те са отзивчиви, пресметливи и контролиращи социалните си взаимоотношения. Според едно

златно психолого-социологическо правило, потвърдено от нашите емпирични констатации, алтруизъм се наблюдава в действията на хората на възраст между 22 и 60 години. Обикновено те са семейни, което означава, че са способни да носят отговорност за голямо семейство (2-5 деца), за което се грижат преди, по време на и след алтруистичните действия; 93% са мъже, 90% са религиозни на всякакви нива; 60% живеят в град; образовани (75% със средно образование, 25% - с висше); удовлетворени от финансовото си състояние; 53% от спасителите-доброволци са преминали военна служба: 55% са строеви войници, 27% са тиловащи и 18% са професионални войници.

□ Организираните спасители-доброволци показват средно или по-ниско социално-икономическо положение по отношение на престиж, доходи и образование в сравнение със среднестатистическия гражданин. Тези спасители-доброволци са от особен вид в сравнение с други видове доброволчество.

□ Лицата, които поемат рискове, често са с високо ниво на убеденост – най-общо казано те просто имат нужда от промяна в ежедневието, мотивите им са получаване на признание от другите и самоутвърждаване чрез реализация на способността да помагат на хората и т.н. Поемането на риск в извънредни ситуации не е основната причина за постъпване на доброволеца в спасителна организация - тя по-скоро е стремежа за придобиване на статут, тъй като доброволеца е мотивиран предимно от социални избори.

□ Поемането на риск при извънредни ситуации е продукт както на личностни, така и на социални, свързани с окръжаващата среда, или ситуационни променливи. Вероятността за извършване на алтруистични действия не може да бъде разглеждана без да бъде възприета като набор от рискове, които трябва да се управляват по специален начин едновременно с други личностни фактори и фактори,

свързани с окръжаващата среда. С преминаването на индивида от една среда в друга, вероятността от проява на рисково поведение също се променя.

□ Въз основа на нашите емпирични констатации за Държавата Израел, ние отхвърляме стандартния възглед за психологията и социологията, според който индивидите, които извършват алтруистични действия, са лица, способни да взимат рационални решения с очакване за успех от предприетите рискови действия. Доказахме, че не всички рискови ситуации в извънредни условия могат да бъдат категоризирани като проява на рационално поведение; следователно, характеристиките на спасителното доброволчество са съвместими с модела на рационално вземане на решения в много малка степен и би било правилно да се проучи модела на интуитивно вземане на решения, който също се основава на рационалност, но само в рамките на някои строги ограничения.

□ Някои специфични психолого-социологически особености имат решаващата роля при разграничаването на спасителя-доброволец като индивид, склонен да поема рискове до известна степен, от спасителя-доброволец като индивид, склонен да поема рискове във висока степен. Основните характеристики на организирания спасител-доброволец са религиозност на някакво ниво и генетични особености (традиция на семейно доброволчество). Личностните характеристики влияят както на интуитивния, така и на аналитичния процес на вземане на решения. Различните комбинации от характеристики могат да доведат до много различни резултати и видове поведения. Ние показахме, че спасителите-доброволци взимат аналитично решение когато едно рисково решение е просто, съзнателно и вече проверено; но те взимат интуитивно рисково решение когато решението е сложно, бързо и подсъзнателно.

Теоретично значение на настоящото изследване:

Дори ако изучаването на организационната доброволческа дейност при извънредни ситуации, която е свързана с националната сигурност, е тема на политическата наука, комплексният характер на националната сигурност изисква внимание към редица различни дисциплини, систематизиране на научните подходи към феномена алтруизъм в извънредни ситуации; изграждане на подходяща теоретична и емпирична основа за конструиране и разработване на иновативен психолого-социо-икономически-психолого-биологичен и философски подход за осъвременяване на феномена на спасителното доброволчество в спасителни организации; изясняване на най-новите перспективи за развитие на интердисциплинарната наука в сферата на увеличаване на възможностите за спасяване на хора в бедствени ситуации. Емпиричната валидност на настоящото изследване може да се изрази чрез следните становища: 1) интерпретацията на някои понятия и концепции, свързани с феномена на спасителните доброволчески организации, е полезна за по-нататъшното развитие на научните концепции; 2) прилагане на най-прогресивния и валиден метод за усъвършенстване на явлението спасително доброволчество; 3) мненията и идеите, изразени в рамките на настоящото изследване, се налагат като полезни за процеса на изучаване на националната сигурност като част от обучението на специалистите по национална сигурност.

Обем и структура на дисертацията: Въведение; 3 глави; общи заключения и препоръки; библиография с 266 заглавия; 207 текстови страници; съответствие с нормативно-правните изисквания и автобиография на автора.

Ключови думи: извънредни ситуации, бедствия, спасители-доброволци, личност с присъщите за спасител характеристики, алтруизъм; доброволци, членуващи в повече

от една спасителна организация; интуитивно (нерационално) решение; Теория на ирационалния избор; поемане на риск; предотвратяване на риска, интердисциплинарен подход, психология на поемането на риск, личност, генетични (биологични) мотиви, религиозни (философски), икономически, „общ резултат на кандидата Σ Важните 5“, спасително доброволчество, Важните пет водещи аспекта/критерии Хибриден модел R.E.D.U.C.E (Rescue-Emergency-Decision-Under- Combat- Extraction - Спасително-аварийни решения при извеждане от зоната на бедствието - САРИ); извеждане, предхождащ наемането изпит, личностен коефициент; ефективност на спасителните дейности (оптимални), национална сигурност.

ОСНОВНО СЪДЪРЖАНИЕ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Въведението описва императивността, възможностите и важността на научния проблем; целта и задачите на проучването; научната актуалност на получените резултати; основния научен проблем, разрешен от автора; теоретичното значение и емпиричната стойност на изследването, както и резюме на изследването.

Като част от Глава I **„НАУЧНА ОСНОВА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО В ОБЛАСТТА НА ОРГАНИЗИРАНОТО СПАСИТЕЛНО ДОБРОВОЛЧЕСТВО В ИЗВЪНРЕДНИ СИТУАЦИИ“**, са обсъдени няколко въпроса:

1.1 Научна основа на изследването в областта на организираното спасително доброволчество в извънредни ситуации в израелската и чуждестранна литература.

1.1.1 Личност с присъщите за спасител характеристики.

1.2 Научна основа на изследването на концепцията и описанието на феномена „Организирано спасително

доброволчество“ и неговите интердисциплинарни характеристики.

1.2.1 Феноменът „спасително доброволчество“.

1.2.2 Описание на организирания спасител-доброволец и неговата доброволческа мотивация и личност.

1.2.3 Формулиране на феномена „организиран спасители-доброволци от различни категории“ в настоящото изследване: емпирични резултати.

В бързо развиващия се свят настъпват структурни и функционални промени в схоластичен, научен и екзистенциален аспект. По отношение на съвременното спасително доброволчество настъпват чести изменения в типовете характеристики на организирания спасител-доброволец. Освен това съществуват организирани, взаимно изключващи се спасители-доброволци, които членуват в повече от една спасителна доброволческа организация. Дефиницията на личността на спасителя е различна в множество схоластични области.

Преди да демонстрира полезността на **членството в повече от една спасителна организация на спасителите-доброволци при извънредните ситуации**, авторът решава да направи подробен анализ на целия спектър на теориите за спасителите-доброволци, школите и подходите в израелската и чуждестранна литература, фокусирани върху обяснението на това явление. От гледна точка на автора, отсъства проблематиката, свързана с възприемане и дефиниране на явлението „членството в повече от една спасителна организация“ на спасителите-доброволци при извънредни ситуации. Нито едно от тези квалитативни проучвания не покрива в пълна степен областта на текущото изследване. Целта на настоящото изследване е да се формулира и предложи модерен и иновативен подход за утвърждаване на феномена на спасителното доброволчество в извънредни

ситуации в рамките на националната сигурност, проявяващ се в създаването и демонстрирането на автентична теория, способна да обясни и оцени оптималните фактори чрез интердисциплинарен подход, включващи вземането на решения, личностни черти, генетична (биологична), религиозна (философска) и икономическа мотивация, както и за модернизиране на спасителните дейности чрез нова философска перцепция при определяне на оптимален кандидат, който да служи като доброволец в спасителна организация чрез предварителен изпит, личностен коефициент, ефективност на спасителните дейности (оптимална).

Така, за съжаление, изследователят трябва да обяви, че дефиницията на организиран спасител-доброволец, извлечена от научната основа на концепцията за спасяването в областта на НС, както е посочено, включваща класификация на присъщите за спасител личностни характеристики, е изследвана само частично. Всъщност това е основната причина, поради която изследователят е избрал за проучване точно тази тема.

Бе установено, че същността на проучването е явлението „членство на спасители-доброволци в повече от една организация“.

В съответствие с няколко категории: философия, политология, психология, социология, икономика, право, статистика, наука за сигурността, генетика (биология), философия и др., целта на изследването е да идентифицира и демонстрира значението на новия Хибриден модел САРИ за НС, който се основава на подхода на Общия резултат на кандидата Σ Важните 5 или Важните пет водещи аспекта/критерии, за обяснение на правилната концепция за личността на спасителя при членство в повече от една организация. Налице е необходимост от преформулиране на

феномена на членство в повече от една организация в доктрината на националната сигурност чрез акцентирание на параметрите, които биха подпомогнали новия Хибриден модел САРИ като иновативен и водещ модел в областта на утвърждаването на спасителните дейности в извънредни ситуации, които по мнението на изследователя ще дефинират по-добре вероятността за успех в спасяването на човешки живот в концепцията за НС. Предвид всичко това се препоръчва нова методология за разработване на оригинален и валиден предхождащ наемането тест, личностен коефициент и ефективност на дейностите по спасяване на човешки живот.

Така **основният въпрос** в нашето изследване, след представянето на уникалния феномен на спасителите-доброволци и задачата на изследването, и след представяне на теоретично обяснение, се поставя отново както следва: Как организираното спасително доброволчество може да подобри нивото на изпълнение и качеството на дейностите при членство в повече от една спасителна организация в извънредни рискови ситуации?

В резултат на щателен анализ на чуждия и национален научен опит, авторът достига до следните заключения:

а) Голям брой теории определят основните принципи на доброволството: Jong, Blumke и Halberstadt (2013), Страхът от смъртта и свръхестествените вярвания; Hustinx, Спаан и Handy (2010), Водещи теории на доброволството: хибридна карта на едно сложно явление; Huiting (2011), Социално въздействие на доброволците; Horgan, Алтруизъм и общество sui generis; Greenberg, Vail Pyszczynsky (2014), Глава трета, Теория на управлението на терора и изследвания; Gaskin (2013), Инструментариум за управление на риска: как да се справим с риска при доброволството; DeYoung, Quilty и Peterson (2007), Между аспектите и домейните: 10 Аспекта на Важните Пет; Ariza-Montes, Tirado-Valencia, Fernández-

Rodríguez1 и Hager (2018), Религиозното срещу светското; Son и Wilson (2012), Използване на нормативната теория за обяснение на ефекта от религията и образованието върху доброволчеството, Социологически перспективи и др.

б) Благодарение на прогресивната литература формулирахме дефиницията на организираното спасително доброволчество като хибридно доброволчество в спасителни организации, които не са утилитарни - те са алтруистични, те са израз на съпричастност, любов и грижа за другите и популяризират доброволчеството като личен, емоционален и интензивен опит. Излагането на опасности заради другите създава чувство за колективна мисия сред доброволците. Спасителните организации се характеризират не само с наивитет и идеализъм, а по-скоро изискват умения, професионализъм и ефективност при спасяването на хора, както е например при лекарите. Организираният доброволец е с присъщите за спасител личностни характеристики за дейности в извънредни ситуации или бедствия като войни, тероризъм, земетресения, наводнения, пожари, цунами и др. Спасителите-доброволци в организациите са част от системата за действия в извънредна обстановка на всяка страна и всъщност са част от структурата на националната сигурност.

Нашата дефиниция на концепцията за организирано спасително доброволчество е ангажимент да се действа ефективно при определени рискови условия в аварийни ситуации и бедствия, които имат разрушително въздействие, причинявайки щети или застрашвайки хората със загуба на живот, наранявания и имуществени вреди. Понятието „спасително доброволчество“ означава социолого-психолого-биолого-философско и икономическо явление с алтруистични характеристики. Ние показахме, че присъщите и неприсъщи ползи от доброволчеството посредничат между мотивите за

доброволчество и общото удовлетворение от него. При спонтанните доброволци е различно. Действията на спонтанните доброволци са много различни при извънредни ситуации. Основният проблем при техните действия е тяхната неорганизираност, което може да предизвика проблеми в спасителната дейност.

в) Трябва да се разбере, че алтруистичните действия се осъществяват чрез интуитивно (ирационално) вземане на решения от спасителя-доброволец. В съвременната наука за националната сигурност по отношение на организираниите спасители-доброволци, Ирационалната теория (Теория на перспективите) е липсваща част. Ако критичното мислене е основния постулат на Теорията за ирационален избор, то интуицията се счита за същност на ирационалните решения (Lieberman & Tversky, 1996; Kahneman & Tversky, 1986, 1981, 1979, 1974, 1973). Ние смятаме, че вземането на рискови решения за спасяването и оказването на помощ на хората става особено предизвикателно в условия на несигурност, когато е трудно точно да се предвидят последствията или резултатите от извънредните събития.

г) Изследванията на членството в повече от една спасителна организация не са създали интегрирана теория, а просто множество теоретични и концептуални модели. Повечето социологически проучвания се оказват неуспешни, тъй като те не пораждаат убеденост в обяснителната сила на техните модели. Следователно възможността за истинско проучване на доказателствата за обобщена „личност с присъщите за спасител характеристики“ е ограничена. Всички тези проучвания се занимават с валидни проблеми, които са пряко свързани с нашето научно изследване; въпреки това те не обхващат в пълна степен предмета му. Тази ситуация в доктрината за национална сигурност може да се обясни с една единствена причина - нашата тема е абсолютно нова. Както

видяхме дотук, има малко доказателства за ясно очертан тип личност от вида „едновременно членство в няколко организации“.

д) Да се намери общ знаменател за доброволците, членуващи в няколко спасителни организации с цел изграждането на „личност с присъщите за спасител характеристики“. Според нас разликата не е съществена предвид алтруистичната мотивация за действия при извънредни ситуации на някои спасители-доброволци. Опасностите, с които се сблъскват, и емоционално предизвикателните инциденти, в които участват, превръщат задълженията на спасителя в уникална доброволческа роля. Действията на доброволците под риск в извънредни ситуации имат общ знаменател, който е основната причина - опасността. Ние представяме подход за ново проучване и практически насоки за членството на доброволците в повече от една спасителна организация.

Като част от Глава 2 “НОВА ХИБРИДНА ТЕОРИЯ ЗА АКТУАЛИЗИРАНЕ НА КОНЦЕПЦИЯТА ЗА ЧЛЕНСТВО НА ДОБРОВОЛЦИТЕ В ПОВЕЧЕ ОТ ЕДНА СПАСИТЕЛНА ОРГАНИЗАЦИЯ В ИЗВЪНРЕДНИ СИТУАЦИИ, СВЪРЗАНИ С НАЦИОНАЛНАТА СИГУРНОСТ” са включени няколко теми: 2.1. Тежест на Ирационалната теория при демонстриране на мултиорганизационното мислене на спасителите-доброволци: теоретично обяснение. 2.2. Валидност на ирационалната психологическа концепция за членуващите в повече от една спасителна организация доброволци: емпирични находки по критериите на модела САРИ за участието на „личността с присъщите за спасител характеристики“ в няколко спасителни организации; 2.3. Валидност на Ирационалната теория в представянето на организирани спасители-доброволци при

извънредни ситуации: емпирични находки за всички изследвани контингенти от няколко категории организирани спасители-доброволци и контролни групи; 2.4. Модифициране на феномена на организирания спасители-доброволци чрез предхождащи наемаването тестове, основани на нова концепция за модела САРИ в съответствие с частта от националната сигурност касаеща спасителните сили в извънредни ситуации: теоретично и емпирично обяснение.

Методология за разрешаване на изследователския проблем. Авторът препоръчва разглеждането на изследователския въпрос да се осъществява чрез мултидисциплинарна обяснителна концепция със създаване на нов количествен и качествен интегриран модел. Говорейки за тежестта на Ирационалната теория в демонстрирането на мултиорганизационното мислене на спасителите-доброволци, основният въпрос е алтруистичната дейност, която се осъществява чрез вземане на интуитивни (ирационални) решения от спасителя-доброволец. Kahneman и Tversky (1973, 1974, 1979, 1981, 1986) и Руб (2014) твърдят, че процесът на вземане на решения е ограничен и йерархичен процес на вземане на евристично решение.

Теорията за перспективите гласи, че хората вземат решения по-скоро въз основа на потенциалната стойност на загубите и печалбите, отколкото на крайните резултати, и че спасителите-доброволци оценяват тези загуби и печалби използвайки евристичен подход. Този модел се опитва да проектира практически, а не оптимални решения, както е при нормативните модели. В последващата фаза на оценка доброволците-медици постъпват така, сякаш пресмятат някаква стойност (полезност), въз основа на потенциалните резултати и техните съответни вероятности, и след това избират алтернатива с по-висока полезност. Thaler (1985), изследовател в научната област на Kahneman и Tversky, който

печели Нобелова награда за поведенческа икономика, твърди, че „менталното счетоводство“, при което реагирането на извънредни ситуации, същевременно поемайки рискове, е свързано с референтната точка на прехода от стимул към реакция, като ползата за доброволеца в такива ситуации е емоционална.

Следователно, по мнението на автора, налице е научен принос на ирационалната психологическа концепция за членуващите в повече от една спасителна организация спасители-доброволци в утвърждаването на ролята на националната сигурност. Емпиричните резултати съгласно критериите на модела САРИ за „личността с присъщи за спасител характеристики“, участваща в няколко спасителни организации, могат да бъдат признати като най-изчерпателното и широкообхватно представяне на съответните методи в областта на НС. Следователно, етапите на модела САРИ са както следва:

А) Изследователски предположения. За да се получат валидни резултати, бяха формулирани няколко допускания за категориите групи, участващи в анкетата.

Групата доброволци в настоящото изследване е от организацията за спешна помощ „United Hatzalah“ (на иврит: „обединена спасителна организация“), като всеки доброволец в тази организация участва и в други спасителни организации и работи географски в цял Израел. Повечето доброволци от спасителните организации, участващи в текущото изследване, са участвали в реални извънредни ситуации (84% от преминалите военна служба, в сравнение със 72% от непреминалите такава). 72% от доброволците, участващи в спасителни организации, са доброволци повече от 6 години, а останалите - от 4 до 6 години. Това е причината, поради която приемаме, че отговорите на доброволците на въпросите от анкетата са надеждни. Трябва да се отбележи обаче, че както

при всяко количествено изследване, са възможни стандартни отклонения и корелации между променливите, които имат определен ефект върху надеждността и валидността на изследването. Около 90% от доброволците заявяват, че участват и в други спасителни организации, граждански организации и официални професионални организации, чийто общ знаменател са рисковите действия при извънредни ситуации: 1) Установено е, че разпределението на доброволците в граждански организации, като United Hatzalaha, в идентифицирането на жертвите на бедствия, в мобилните екипи и в „Едно сърце“, е 47% от преминалите военна служба и 80% от тези, непреминали такава служба; 2) Разпределението на доброволците в официални професионални организации като полицията (включително спасително звено), Magen David Adom (официалната медицинска спасителна организация на Израел) е 44% от преминалите военна служба и 15% от тези, непреминали такава.

Приемаме, че доброволци с едни и същи социално-демографски характеристики, някои от които преминали военна служба, други - не, имат еднакви личностни характеристики и мотивация за доброволчество в спасителни организации при бедствия, рутинни и аварийни ситуации.

Все пак са възможни различия.

Контролна група. Профил на не-доброволци в проучването: в настоящото проучване решихме да включим контролна група от хора, които не се включват като доброволци, поемащи риск. Избрахме контролна група от 98 мъже и жени, които не са доброволци, и контролна група от 72 души, които поемат риск при длъжностни престъпления. Целта ни бе да се изолира женския сектор, както и групата на извършилите длъжностни престъпления, които би трябвало да

поемат по-голям риск, и да се сравни нивото на поемане на рисковете с това при доброволците-спасители.

Б) Модел за проучване САРИ: Важните фактори за съвместимост/аспекти/критерии при обяснението на модела на личността на спасителя САРИ са както следва:

- 1) Интуитивно решение за поемане на риск;
- 2) генетика;
- 3) Възприятия и вярвания / мотиви за спазване на доброволчеството в извънредни ситуации;
- 4) Личностни характеристики;
- 5) Религия

Хибриден модел САРИ за членуващи в повече от една спасителна организация спасители-доброволци в извънредни ситуации



Теорията на модела се основава на шест блока:

1) Икономико-психологически; 2) Социално-демографски; 3) Социологически; 4) Философски; 5) Психологически; 6) Биологични. Целта на модела е да формулира насочваща логика при оценката на съвместимостта на потенциалните доброволци с дейностите на организациите при рискови събития. Моделът се основава на комбинация от количествени и качествени компоненти. Тази методология цели, наред с други неща, да идентифицира процеса на вземане на решения от доброволците в спасителните организации. Както беше посочено, целта е да се повиши ролята на националната сигурност в извънредни ситуации.

Оценка на различните категории организирано спасително доброволчество: Приемаме, че съществува общ знаменател за дейностите на спасителните организации. Установихме, че повечето доброволци в настоящото изследване са доброволци в две или повече спасителни организации. На базата на нашата хипотеза достигаме до факта, че алтруистичните действия изискват поемане на рискове. Във всяка спасителна организация дейността е изложена на риск при извънредни ситуации. Мотивите и личностните черти на спасителите-доброволци са подходящи за всяка организация, тъй като съществува незначителен риск от малки разлики при поемането на рискове във всяка отделна организация, дължащи се на параметри като наличните спасителни средства и инструкции за употреба. При спасителната дейност поемането на подобни рискове е факт, тъй като всички са в една и съща ситуация.

Валидност на ирационалната теория при представянето на организирани спасители-доброволци в извънредни ситуации: емпирични находки за всички изследвани контингенти от различни категории организирани спасители-доброволци и контролни групи.

Според предмета на изследването и научните допускания, които авторът е формулирал, изследователските хипотези са следните:

***Хипотеза №. 1:** Трябва да се намерят значителни разлики, за да се докаже Теорията за ирационалното решение като основна теория за поведението, свързано със сигурността при обяснението на организираното спасително доброволчество, между четирите изследвани групи (доброволци, членуващи в спасителни организации, които са преминали военна служба, доброволци от спасителни организации, които не са преминали военна служба, редовна контролна група, контролна група на извършилите длъжностни престъпления) от една страна, и нивото на риск, което са готови да поемат върху себе си, от друга страна. Трябва да се открият значителни разлики, за да се докаже по-високото ниво на поемане на риск от организираните спасители-доброволци.*

Констатациите осигуряват доказателство, че хипотезата се потвърждава. Констатациите осигуряват доказателство, че повечето доброволци, членуващи в спасителна организация, които са преминали военна служба, поемат по-големи рискове от онези, които не са служили в армията. Интуицията е разпознаване или преценка, която се постига бързо, без съзнателно рационално мислене, на базата на съвкупност от знания и предишен опит и т.н. Според златното правило, “интуитивните решения са противоположни на критичното мислене”. Лицата, които са склонни да взимат решения за поемане на риск, предпочитат сравнително високите рискове и са готови да пожертват някои очаквани ползи, за да увеличат възможностите за спасяване. Спасяването на хора се характеризира с несигурност при провеждането на спасителните операции: несигурността е присъщ елемент от рисковите дейности по спасяване на хора в

извънредни ситуации. Характеристиките на дейността на спасителите-доброволци са съвместими с модела на рационално вземане на решения в много ограничена степен и би било правилно да се изучава модела на интуитивното (ирационално) вземане на решения, който също се основава на рационалност. Като цяло, ние показахме, че и двете избрани групи се характеризират с не еднакво ниво на мислене и лично отношение към процеса на вземане на решения за поемане на по-голям риск, особено при непреминалите военна служба.

Въпреки това, в светлината на изложеното към настоящия момент в професионалната литература, нашата хипотеза е, че характеристиките на спасителите-доброволци са съвместими с модела на рационално вземане на решения в много ограничена степен и би било правилно да се изучава модела на интуитивното (ирационално) вземане на решения, който също се основава на ограничена рационалност.

***Хипотеза №. 2.** Сред доброволците в спасителни организации, преминали военна служба и тези, непреминали такава, съществува положителна корелация между мотивационните видове доброволчество (убеждения и възприятия) в организациите за спешна помощ.*

Хипотезата се потвърждава. Констатациите осигуряват доказателство, което показва значителна разлика между двете групи по отношение на корелацията между мотивационните типове (убеждения и възприятия). Значителните различия произтичат от мотиви за самореализация, одобрение от другите и алтруизъм. Показателен факт при разпределението на констатациите по отношение на поемането на рискове при извънредни събития е, че дори само констатациите предоставят доказателство, че повечето доброволци, членуващи в спасителна организация, които са преминали военна служба, поемат по-големи рискове

от онези, които не са служили в армията. Лицата, които вземат решения за поемане на риск, предпочитат сравнително високи рискове и са готови да пожертват някои очаквани ползи, за да увеличат разликите. Спасяването на хора се характеризира с несигурност при провеждането на спасителни операции: несигурността е присъщ елемент на рисковите дейности по спасяване на хора в извънредни ситуации

Въпреки това, като резултат от тази хипотеза, всички доброволци в спасителната организация описват мотива на търсенето и поемането на рискове (алтруистичен мотив) като мотив, който не е твърде важен или значителен (само 40%) по отношение на множество други мотиви, като причината за доброволчество в спасителни организации може да е причината за констатациите по хипотеза № 1, докато процентът на целия контингент от доброволци, които биха поели по-голям риск при извънредни ситуации, би могъл, или би трябвало, да е по-голям.

Препоръчваме тези данни да се вземат предвид при идентифицирането на доброволци за спасителните организации при спешни случаи. Шансът да получиш нараняване трябва да бъде най-важната ценност в доброволството поради факта, че става дума за спасяване на човешки живот. Ето защо, ако поемането на риск не е приоритет за доброволеца, то според нас приемането му в спасителна организация трябва да се преразгледа, тъй като има вероятност доброволецът да не бъде в състояние в определени условия да вземе решение за оказване на помощ на пострадалите при бедствие.

Хипотеза № 3: Налице е значителна положителна корелация между присъщите мотиви за доброволчество (убеждения и възприятия) на доброволците и между нивото на риск, който доброволците в спасителните организации са

готови да поемат - за преминалите военна служба доброволци и доброволците, непреминали такава.

Хипотезата се потвърждава частично. Основният направен извод е следния: дори само ценностите и идеите, особено предмета на интерес, би трябвало да обяснят защо религиозните хора са склонни да помагат - констатациите показват корелация между мотивите за доброволчество (убеждения и възприятия) на доброволците, както и между решенията да се поемат рискове при извънредни ситуации само от лица от контингента доброволци, непреминали военна служба. Фактът, че същата корелация не се открива при доброволците, преминали военна служба, може да се обясни със задоволяване на съществуващи нужди по време на тяхната военна служба, които допринасят за продължаване на семейната традиция на принос към обществото, самореализацията и духовното издигане. Възможно е да има и други доброволчески или други дейности в живота, които допринасят за задоволяването на обсъдените потребности на преминалите военна служба доброволци, например: лице, преминало военна служба, става охранител в някоя област, която изисква задоволяване на същите нужди.

Хипотеза №. 4: Съществува положителна корелация между мотивите за доброволчество в спасителни организации и за търсенето и поемането на рискове, и между решението за мащабите на рисковете, които се поемат в аварийни ситуации – сред доброволците в спасителни организации преминали военна служба и тези, непреминали такава.

Хипотезата се потвърждава частично, тъй като се наблюдава от ниско до средно значима корелация при доброволци непреминали военна служба само в четири от седем аварийни събития, между вземането на решение за поемане на по-голям риск от доброволците в спасителните

организации, и между търсенето и поемането на рискове като мотив за доброволчество в спасителни организации. При преминалите военна служба не се установява значима статистическа корелация между коя да е двойка променливи, свързани с поемането на риск като мотив за доброволчество и между поемането на риск в 7 значими и реалистични събития (като терористична атака или земетресение), разгледани в проучвателната анкета. Ето защо може да се приеме за установено, че когато доброволците не са служили в армията, съществува значителна положителна корелация между променливата за търсене и поемането на рискове като мотив за доброволчество, и между променливата за вземане на решение за поемане на по-голям риск при оказване на помощ на пострадалите от бедствието.

***Хипотеза №. 5:** няма положителна корелация между характеристиките на личността на доброволците и между:*
А) Вземането на решение за поемане на рискове в спасителна организация при извънредни ситуации. Б) Мотивите за доброволческа дейност в спасителна организация.

Хипотезата се потвърждава частично. Нашите основни констатации успешно доказват, че има значителни разлики в характеристиките на личността между двете групи доброволци в спасителни организации, подбрани за настоящото изследване. Според нас, ексклузивните обяснения на различията в характеристиките на личността произтичат основно от първичните социални и културни различия, идентифицирани в групата на преминалите военна служба и непреминалите такава. Важно е да се изтъкне, че нивото на личностните характеристики и в двете групи е високо, с промяна към повишаване. Установихме, че при преминалите военна служба и непреминалите такава има значителни корелации между поемането на риск и мотивите за доброволчество в спасителни организации. Доказахме обратна

корелация между личностните характеристики и мотивите за доброволчество в спасителни организации. Според констатациите, ние сме доказали, че съществува негативна корелация между личностната характеристика „откритост“ и мотивацията за доброволчество за самореализация и духовно издигане между двете изследвани групи.

Решен е научен проблем чрез създаване на нови начини и методи за получаване на нови резултати чрез идентифициране и демонстриране на връзката между: 1) Интуитивното решение, предопределено от личната мотивация и личностните качества на доброволеца, от една страна, и спасяването на повече хора при извънредни събития чрез поемане на по-голям риск от доброволеца, от друга страна. 2) Зависимостта на личната мотивация на доброволеца се счита за решаваща при формирането на интелектуалния потенциал на доброволеца в рискови ситуации. Показана е културна зависимост между потенциален доброволец, който извършва акт на спасяване, и неговата склонност към поемане на по-голям риск при извънредни събития, чрез идентифициране на неговите личностни качества и способността му за вземане на решения в рамките на една и съща определена култура. Повечето изследвания не намират връзка между характеристиките на личността и оказването на помощ. Според констатациите от някои изследвания от последното десетилетие: 1) Чувствителните, съпреживяващи хора, проявяващи увереност в собствените си сили, помагат повече. 2) Хората проявяващи висок самоконтрол - високият самоконтрол е важен за доброволството.

Yehezkeally (2017) твърди, че самоконтролът е термин, наложен от изследователя Ervin Goffman (1922-1982) - един от най-изтъкнатите социолози на 20-ти век. Самоконтролът е способност на индивида да контролира поведението си, така че то да бъде подходящо за нуждите на конкретната ситуация.

Yehezkeally (2017) твърди, че хората с нисък самоконтрол действат в съответствие с личните си способности, а хората, проявяващи самоконтрол, внимателно проучват ситуацията и приспособяват действията си спрямо нея.

Самоанализът помага, доколкото е налице социална компенсация. Мъжете помагат повече в героични и опасни ситуации. Жените помагат повече в рутинни безопасни ситуации (доброволчество). По отношение на личните и религиозни влияния бе установена положителна корелация между религиозността и дългосрочния алтруизъм: религиозните хора са по-склонни към доброволчество и оказване на помощ в дългосрочни планирани ситуации. За колкото по-религиозен индивидът възприема себе си, толкова повече той ще се ангажира с доброволчески дейности за нуждаещите се групи. При преминалите военна служба не се установяват значими корелации между променливата на поемането на риск и променливата на личностните характеристики (съзнателност, любезност, откритост) при доброволческа дейност в спасителни организации. Въпреки това, при онези, които не са преминали военна служба, се установява значителна положителна корелация с ниска интензивност между променливата за поемане на риск и променливата на съзнателност при доброволчеството в спасителна организация. Освен това се установява значима ниско до средно негативна корелация между зависимата променлива за поемане на риск (алтруизъм) и независимата мотивация за самореализация чрез доброволческа дейност в спасителна организация. Що се отнася до корелацията между променливите на личностните характеристики и мотивацията за доброволчество – между преминалите и непреминалите военна служба се установяват разнообразни ниско до средно интензивни корелации.

Chambre и Einolf (2011, стр. 11-13) твърдят, че психологическите проучвания са изследвали връзката между доброволчеството и алтруистичната личност. Доброволчеството е свързано с алтруистична ориентация, мотивирана от чувство за морално задължение към много хора, не само приятелите и семейството. Чистият алтруизъм е рядкост, докато комбинацията от алтруизъм и увереност в собствените сили е често срещана. Хората сами създават някои ползи в процеса на оказване на помощ на други хора. Доброволчеството е свързано с редица личностни мотиви като устойчивост и черти като екстернализация, увереност в собствените сили и ниски нива на невротизъм. Влиянието на връзката между религиозността, Божиите заповеди и доброволчеството е добре документирано, като едно от обясненията на тази връзка са нормите и моралните ценности, които мотивират спасителното поведение, включително доброволчеството. Силата или важността на религиозните вярвания на хората са по-малко значими от предикторите на доброволчество чрез социалните мрежи, за които има по-голяма вероятност да окажат влияние върху доброволчеството.

В рамките на Глава 2 ние включваме осъвременяване на феномена на действията на организирани спасители-доброволци чрез предхождащи наемането тестове, базирани на нова концепция за модела САРИ, в съответствие с доктрината за спасителните сили на националната сигурност в извънредни ситуации: теоретично и емпирично обяснение. Надяваме се в настоящото изследване да успеем да илюстрираме как можем да допринесем за изучаването и усъвършенстването на модела на спасителното доброволчество при извънредни събития чрез предварително тестване на потенциалния доброволец, което би подобрило резултатите от спасяването на хора при спешни

случай. Безспорно, както е упоменато в специализираната икономическа литература, ние трябва да търсим индивиди с подходящ характер, които могат лесно да бъдат инструктирани и обучени и които са отворени за нови преживявания (Vircă, 2011). Ето защо ръководителят на доброволческата организация трябва да проверява социалната среда, темперамента и характера, а не качеството на професионалните способности (Душкин, 2012). Като минимум, подобно внимателно отношение към кандидата, включително интервюта на много нива и продължителен контрол, ще допринесе за развитието на чувство за само-алтруизъм на потенциалния доброволец спрямо организацията, когато осъзнае, че е избрано (елитно) лице, на което организацията може да се довери. И накрая, това ще породви висока степен на мотивация за действие в нови условия (Vircă, 2011).

Ние разработихме *тест, основан на формула за вероятност от несъответствие с изискванията при потенциален доброволец в спасителната организация*, обусловено от личностните характеристики на доброволца. В рамките на настоящото изследване е намерено оптимално решение за ефективно наемане на спасители-доброволци в спасителната организация. Тази теория е жизнеспособна и може да се прилага само в случай, че се спазва следната формула:

Общ резултат на кандидата Σ Важните 5 = R (t): най-малко 4 от 7 + P (t) + P (m) + B(g) + PH(r) = 1

Тази формула се интерпретира в съответствие със следните обозначения:

R (т) Само-алтруизъм = 0.4

P (т) Личностни черти = 0.2 [0.2 (Co + Ex + Ne + Ag + Op)]

$P(m)$ характеристика на личностната мотивация = $0.2 [0.2 * 0.04 * (Ca + Fr + Cl + Rc + Cr)]$

$V(g)$ Genetics = 0.1

$PH(r)$ socio-demographic: religious = 0.1

Общ резултат на кандидата Σ Важните 5 = $R(t)$: най-малко 4 от $7 + P(t) + P(m) + V(g) + PH(r) = 1$

Следва описание на критериите за неуспешно преминал тест за поемане на риск: А) Най-малко 4 от 7 отговора във въпросника относно поемането на риск (само-алтруизъм), дадени за най-висок риск, както е представен във въпросника. Според изследователя, участващите в няколко спасителни организации доброволци трябва да притежават характеристиките на лице, поемащо рискове; всеки по-нисък резултат означава неуспех, тъй като той разкрива поведение на скрито избягване на поемането на риск и е предпоставка за класифициране като лице непоемащо рискове. В този случай относителната тежест на само-алтруизма ще бъде 25% от крайния резултат. Резултатът трябва да бъде минимум 57%.

Б) Търсенето и поемането на рискове като мотив за доброволчество означава, че кандидатът има склонност към само-алтруизъм. Тежестта на търсенето и поемането на рискове в общия резултат би била 15% от крайния резултат. Резултатът трябва да бъде минимум 65%.

Две личностни черти (съзнателност и стговорчивост) трябва да са с резултат от минимум 65% всяка. Личностните характеристики екстровеерност и откритост трябва да са с резултат от минимум 80% всяка. Характеристиката невротизъм не трябва да надвишава 40%. В този случай относителната тежест на личностните черти ще бъде 20% от крайния резултат.

Само-мотивация/самореализация: теглото на всеки мотив като под-променлива е 4%. Относителната тежест на мотивационната под-променлива е както следва:

- Способност на кандидата да бъде доброволец, да влага лични способности (Са) при бедствия - минимален резултат от 80%.

- Чувство, че от кандидата се изисква (Fr) да бъде доброволец - минимален резултат от 80%.

- Любознателност и учене (CL) при доброволчеството - минимален резултат от 60%.

- Сериозно чувство за отговорност, ангажираност (Rc) и дисциплина - минимална оценка от 80%.

- Подобряване на комуникативните умения и социалните отношения (Cr) на доброволците - минимален резултат 60%.

В този случай относителната тежест на мотивите за самореализация ще бъде 20% от крайния резултат.

Генетична мотивация (продължаване на семейна доброволческа традиция и социален принос към общността): относителната тежест на тази генетична характеристика ще бъде 10% от крайния резултат. Резултатът не е ограничен с минимум.

Социално-демографски характеристики: проучванията показват, че колкото по-религиозен е човек, толкова повече той е готов да стане доброволец, оказващ помощ на общността. Доброволците в организациите, предмет на настоящото изследване, са религиозни на различни нива. В този случай относителната тежест на социално-демографската мотивационна характеристика ще бъде 10% от крайния резултат. Резултатът не е ограничен с минимум.

Общият резултат на кандидата Σ Важните 5 от психологическия тест трябва да бъде не по-малък от 70% (минимален резултат) и не по-малък от всички минимални

резултати в необходимия диапазон. В случай, че лице, което е кандидатствало за длъжност като потенциален спасител-доброволец, е удовлетворило всички тези критерии, могат да се направят две заключения:

1) Когато резултатът, получен чрез тази формула (общия резултат) надвишава параметъра $R(t)$: най-малко 4 от 7 + $P(t) + P(m) + V(g) + PH(r) > 0.70$, категорично се препоръчва лицето да бъде одобрено за потенциален доброволец в спасителна организация;

2) Когато резултатът, получен чрез тази формула (общия резултат) е под (по-малък от) параметър $P(t) + P(m) R(t)$: най-малко 4 от 7 + $P(t) + P(m) + V(g) + PH(r) < 0.70$, категорично се препоръчва лицето да не бъде одобрено за потенциален доброволец в спасителна организация.

В тази част от изследването сме показали емпирично следните варианти: 1) Спасителите-доброволци показват по-голяма склонност към поемане на отговорност, зачитане на правилата, поемане на висок риск. 2) Лицата с висока степен на положителна екстровеерност и откритост и с невротични склонности на ниско ниво са потенциални спасители-доброволци. 3) При индивидите с високи нива на сговорчивост и съзнателност има по-голяма вероятност да бъдат по-добри потенциални доброволци, отколкото тези с ниски нива на невротизъм. 4) Спасителите-доброволци са упорити и целенасочени. Така високите резултати за съзнателност на спасителите-доброволци всъщност съответстват на образа на рационален и пресметлив човек, който се ръководи както от лични мотиви, така и от мотивите на спасителните организации, следователно спасителите-доброволци трябва да са отговорни във висока степен, за да заемат ръководни постове. При доброволците, които не са преминали военна служба, е установена корелация между личностните характеристики и поемането на риск.

5) Установено е, че спасителите-доброволци са по-отзивчиви, пресметливи и контролиращи в социалните си взаимоотношения; те са силно стоворчиви, съчетано с висок самоконтрол.

Научният проблем бе разрешен чрез създаване на нови начини и методи за постигане на нови резултати посредством идентифициране и демонстриране на корелации между интуитивните решения, взети от индивида, и между мотивацията за доброволчество на спасителя-доброволец.

ОБЩИ ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ

Получените научни резултати се материализират в следното: нашите констатации за „мислене извън кутията“, след преглед на литературата за проучванията между 1997 и 2018 г. относно решението на индивида да постъпи като доброволец, са разгледани в следните постулати чрез обосновка на нашата интерпретация на нови ключови аспекти, които характеризират „личност с присъщите за спасител характеристики“ при спасителите-доброволци, участващи в повече от една професионална организация на службите за спешна помощ:

1) Откритие, че доброволството за спасяване на хора е обобщаващо понятие, включващо, но не само, граждански организации, идентифициране на жертви на бедствия, мобилни екипи, полиция (включително спасително звено, пожарна служба и др.).

2) Доказателство за наличието на достатъчно съгласувани модели в нашето изследване, които съдържат по-пълно описание на спасителите като цяло, дори и на базата на общите характеристики, които могат да бъдат идентифицирани при аварийно-медицинските, полицейски или пожаро-спасителни доброволци. Същото доказателство се отнася и за „личността с присъщите за спасител

характеристики“ на доброволец, който членува едновременно в няколко професионални организации на службите за спешна помощ.

3) Доказателство, че личността на спасителя-доброволец в спасителните организации се определя от пет необходими променливи: вземане на решения, мотивация, личностни характеристики, генетика и религия.

4) Доказателство, че лицата, които са служили в армията и са доброволци в спасителни организации, поемат по-големи рискове в извънредни ситуации в сравнение с тези, които не са преминали военна служба.

5) Потвърждение, че решението да се поеме някакво ниво на риск при спасяване на хора в извънредни ситуации е иррационално решение, основаващо се по-скоро на интуиция, отколкото на рационален избор. Спасителите-доброволци вземат аналитично решение, когато решението е просто и съзнателно и е било предварително премислено. Независимо от това, те вземат интуитивно решение, когато решението е сложно и подсъзнателно.

6) Доказателство, че рискът, поеман от организиранияте спасители-доброволци, е продукт на ситуационни условия на околната среда. Тъй като индивидите се придвижват от една среда в друга, вероятността от поемане на риск за спасяване на хора също се променя, като ситуационните условия могат да обезкуражат хората да извършват рискови действия и обратно.

7) Пояснение, че характеристиките на личността могат да са съществен фактор при поемането на риск в извънредни ситуации (алтруизъм); колкото по-голяма е степента на поемане на риск от доброволеца, толкова по-изявена е тенденцията за поемане на високо ниво на риск при спасяване на хора, особено при извънредни събития.

8) Доказателство, че най-добрият метод за обяснение на алтруистичното поведение трябва да се основава на Важните Пет Личностни Характеристики, „положителни комбинации“ от личностни черти, които определят поемането на високо ниво на риск от доброволеца. Организираните спасители-доброволци показват ниски нива на невротизъм, високи нива на сговорчивост, високи нива на съзнателност и високи нива на принципност.

9) Демонстриране че миналият личен социален опит в продължение на много години в спасителни организации съставлява ядрото на спасяването на хора като алтруистично поведение на основата на решения на доброволеца, взимани в миналото, и влияе върху процеса на вземане на решения в ситуации в настоящето.

10) Препоръчва се методология за предварително проучване на потенциалната способност за изпълнение на доброволчески действия на базата на Теорията за ирационалния избор с цел повишаване на нивото на спасяване на хора, което се потвърждава от нашите собствени проучвания.

11) Решихме да разработим някои насоки за подобряване работата на спасителните доброволчески организации, като например: 1) Въвеждане на критерии за пригодност на спасителя-доброволец чрез нова концепция за само-алтруизъм посредством нов тест за поведението при реални спешни случаи. 2) Въвеждане на профил на спасителя-доброволец чрез нова концепция за личностните характеристики. 3) Въвеждане на профил на спасителя-доброволец чрез нова концепция за мотивацията на личността. 4) Насоки за подобряване работата на спасителните доброволчески организации чрез предхождащи наемането тестове за потенциалните кандидати за длъжности, изискващи

само-алтруизъм, като същевременно се повиши нивото на явлението „спасяване“ като част от националната сигурност.

Текущото проучване допринася за осъвременяването на теорията за доброволческото спасяване в следните аспекти:

1) Формулирахме дефиниция на организирания спасител-доброволец като дефиниция на концепцията за организирано спасително доброволчество, което представлява ангажимент за ефективно реагиране в аварийни ситуации при определени рискови условия, които имат разрушително въздействие, причинявайки щети или застрашавайки хората със загуба на живот, наранявания и имуществени вреди и т.н. Концепцията за спасително доброволчество означава социологически-психо-генетично-религиозен феномен и съвкупност от алтруистични черти.

2) Смятаме, че перспективата на Теорията за ирационалното вземане на решения при усъвършенстване на качествата на спасителите-доброволци в организациите се характеризира със следните елементи: а) Спасителите-доброволци проявяват по-голяма склонност към отговорност, зачитане на правила, поемане на висока степен на риск и надеждност. б) Тези от тях с положителни личностни черти (висок резултат за съзнателност и нисък резултат за невротизъм) са по-подходящи за спасителни функции. в) Те са с устойчив характер, целенасочени, отзивчиви, пресметливи и контролиращи в социалните си взаимоотношения. г) Способност за спасяване на хора, съчетана с висок самоконтрол. д) При тях е възможно да се установи комбинация от личностни характеристики, осигуряваща възможност за предварителна оценка и идентифициране на лицата, които биха могли да служат в спасителни организации.

3) Ние отхвърляме общоприетото схващане, според което лицата, които служат в спасителни организации, са лица, вземащи рационални решения. Решението за поемане на риск при спасяването на хора в извънредни ситуации е ирационално, което означава, че то се основава по-скоро на интуиция, отколкото на рационален избор. Интуицията се счита за сърцевина на ирационалните решения за поемане на рискове при спасяването на хора в бедствени условия, и се основава на социалния опит, натрупан през целия живот. Ето защо решенията за поемане на рискове при спасяването на хора в извънредни ситуации стават особено предизвикателни в условия на несигурност, когато е трудно точно да се предвидят последиците или резултатите.

Доказали сме валидността на ирационалната теория при обяснението на поведението на спасителя-доброволец, като получихме следните отговори на въпроса за коя опция мисли доброволецът преди да извърши акта на спасяване? Спасителят-доброволец, който обмисля извършването на акт на спасяване при извънредно събитие, би го направил в резултат на импулс да се възползва от възможността да спаси, да отговори на очакванията на мисията за спасяване на хора, без да е анализирал рационално значението на извършването на спасителния акт и без да обмислил всички последствия и резултати. Това е импулсивно решение.

4) Ние заключаваме, че социално-културната зависимост се счита за решаваща при формирането на интелектуален потенциал за ролята на доброволец в спасителни организации. Културната зависимост между потенциалния доброволец в спасителни организации, който извършва рискови действия в условията на опасност, и неговата склонност към алтруистично поведение, е демонстрирана в областта на организационната среда чрез идентифициране на неговите личностни черти и мотиви и

вземането на решения в рамките на една и съща дефинирана култура.

5) Подобрихме ефективността на спасителния акт или склонността за поемане на оптимален риск при спасяването на възможно най-голям брой жертви на бедствието. Макроаспект - идентифициране на присъщите за спасител характеристики на спасителя-доброволец, членуващ в повече от една спасителна организация (преди извършването на реални действия, по време на предварителния кастинг) чрез идентифициране на общите характеристики на доброволците, членуващи в повече от една спасителна организация посредством прилагане на нова Хибридна теория за тези доброволци. Микроаспект - предотвратяване или поне намаляване на аварийните дейности, в които спасителите-доброволци биха могли постигнат по-голям успех в спасяването на пострадалите от бедствия.

Основният научен проблем, който бе разрешен произтича от неотложната и неизбежна необходимост за създаване на научна теория за професионалните органи на националната сигурност, и най-общо, за спасителните доброволчески организации и управлението на националната сигурност. Разработихме нов и оригинален научен подход и емпиричен модел за обновяване на феномена на организираното доброволчество. Научните резултати са материализирани в създаването на нова академична концепция, а оттам и на оригинален алгоритъм за предхождащите наемането тестове като валиден метод за усъвършенстването им, считан за последно постижение в проучването на извънредните ситуации, насочено към доказване на причинно-следствена връзка между специфичните личностни черти, личностните мотиви, личностната генетика, личностно-социално-демографските/философски (религиозни) характеристики,

които предразполагат лицето да действа при високорискови ситуации с алтруистична цел. В резултат на това бе демонстрирана валидността на оригиналната теория на алтруизма в извънредни събития, свързани с националната сигурност, отнасяща се до ирационалния избор, който се счита за фундаментален при обяснението на поведението на спасителите-доброволци в спасителните организации в случай на спасяване на човешки живот.

Решихме да разработим няколко насоки за подобряване на дейността на спасителните организации под риск, като например: 1) Повишаване на успеха на спасителите-доброволци при спасяване на повече пострадали и живота на повече хора чрез нова форма на преобладаващия наемането тест като най-ефективен начин за избягване на неуспешни действия в спасителните организации; 2) Повишаване на успеха на спасителите-доброволци при спасяване на повече пострадали и живота на повече хора чрез ново разбиране на нерационалното (интуитивното) вземане на решения в рисковите ситуации при бедствия и аварии; 3) Повишаване на успеха на спасителите-доброволци при спасяване на повече пострадали и живота на повече хора чрез нови социологически фактори; 4) Повишаване на успеха на спасителите-доброволци при спасяване на повече пострадали и живота на повече хора чрез ново разбиране на генетичния фактор; 5) Повишаване на успеха на спасителите-доброволци при спасяване на повече пострадали и живота на повече хора чрез разпознаване на присъщите за спасител характеристики на доброволец, който участва едновременно в повече от една спасителна организация.

Благодарение на нашите емпирични находки получихме изчерпателен отговор на основните ни изследователски въпроси: как да създадем и въведем нова, находчива и продуктивна нагласа за подобряване на

потенциала на организираниите спасители-доброволци най-общо, и по-специално при бедствия в публични и частни локации в Държавата Израел, и като цяло, имайки предвид две нива: макроаспект - идентифициране на потенциални доброволци за спасителните организации преди да бъдат одобрени за действие като такива по време на предварителния кастинг; и микроаспект - предотвратяване или поне намаляване на аварийните дейности, в които спасителите-доброволци биха могли постигнат по-голям успех в спасяването на пострадалите от бедствия.

Позовавайки се на избрани научни изследвания и емпирични проучвания на доброволци, членуващи в повече от една спасителна организация при спешни случаи, проведени в Държавата Израел: 1) проучване на 188 доброволци от различни спасителни организации. Всъщност те действат като най-малко 350 доброволци. Както беше посочено, ние открихме общи характеристики на личността - мотивационни-генетични-религиозни черти на феномена „доброволци членуващи в повече от една спасителна организация“, съставляващи компонент на националната сигурност.

2) Проучване на 170 средностатистически граждани и лица, извършили длъжностни престъпления (две контролни групи).

Въз основа на констатациите от настоящото проучване са налице доказателства в подкрепа на тезата за „личността с присъщите за спасител характеристики“ като предразполагащ фактор за членство в спасителни организации. Настоящото изследване също така се вписва в по-голямата част от литературата, изцяло оспорваща валидността на феномена „личност с присъщите за спасител характеристики“ като концепция. Въпреки че някои проучвания на персонала на службите за спешна помощ съобщават за констатации, съответстващи на тезата за „личност с присъщи за спасител характеристики“, все по-голям брой проучвания не успяват да

достигнат до такъв резултат. Други проучвания също така не успяват да открият съгласуваност в личностните профили на пожарникари, парамедици и полицейски служители, като предоставят доказателства срещу универсалността на понятието „личност с присъщите за спасител характеристики“.

Препоръки

1) Научно предложение: да се признаят постиженията на психологията като основополагаща при анализа, прогнозирането и развитието на доброволчеството по отношение на потенциалните спасители-доброволци в спасителни организации. Техническите познания за спасителната дейност сами по себе си не са достатъчни. Науката за менталното и социално-психологическо поведение в националната сигурност компенсира областта на изследване, свързана с феномена на доброволчеството в спасителни организации, подпомагащи националната сигурност. Тази област на социалната психология се занимава с въпроса как ясно и точно спасителите-доброволци да формулират своите идеи и да взимат свои собствени решения при спасяването на хора и колко внимателно и систематично организират доброволци избират да поемат съответното ниво на риск.

2) Научно предложение: да се приеме нашата свързана с националната сигурност дефиниция на организираното спасително доброволчество като ангажимент на доброволеца да реагира ефективно в определени рискови условия на бедствия с разрушително въздействие, причиняващи щети или застрашаващи хората със загуба на живот, наранявания, имуществени вреди и др. Концепцията за спасителното доброволчество представлява социологически-психогенетично-религиозен феномен и съвкупност от алтруистични черти.

3) Научно предложение: миналия социално-културен личен опит да се счита за алтруистично ядро на поведение на спасителя-доброволец. Същото правило да се прилага и в случай на взето решение относно извършването на рисков акт. Такива решения се взимат под влиянието на миналия опит, както и на специфични личностни характеристики и мотиви, определящи поведението. Съществува хипотеза за стабилни предпочитания: решенията, взети в миналото, влияят върху процеса на вземане на решения в настоящето.

4) Емпирично предложение: модел на вземане на решения под риск за живота на доброволца в спасителна организация по време на извънредна ситуация - модел САРИ. Въз основа на нашия научен принос настоятелно препоръчваме процеса на усъвършенстване на модела на доброволчеството в спасителни организации да се извършва по модела САРИ, който представлява интегриращ модел, подобряващ разбирането на същността на рисковото поведение. Той включва концептуализация на няколко аспекта на алтруизма чрез създаване на ниво на ситуационни рискови събития. Нова концепция за мотивите и социално-демографските черти на личността проправя пътя за предхождащи наемането тестове за потенциални кандидати за длъжности, свързани с поемане на висок риск.

5) Емпирично предложение: предложение за включване на прехождащи наемането тестове като валиден метод, базиращ се на постулатите на Ирационалната теория, който може да бъде формулиран само чрез разработване на нова форма на прехождащ наемането тест като най-ефикасен начин за избягване на несъответствия в спасителните организации, т.е., да не се одобряват доброволци, които не са склонни да поемат рискове при спешни случаи. Откриването от страна на спасителните организации на модели, които отразяват предразположеност към непоемане на високи рискове, може

да бъде полезно в процеса на наемане. Характеристиките на личността на потенциалния доброволец, особено проблема с процеса на вземане на неговите решения (решения за поемане и избягване на риска), трябва да бъдат подложени на цялостно проучване, за да се предотврати проникването в спасителните организации на лица, които не са склонни да поемат риск. Задълбоченият анализ на данни на основата на подхода на поведението на доброволеца би могъл да помогне на спасителните организации да подобрят прогностичните си умения при идентифицирането на тенденциите и моделите, индикативни за лицата, склонни да поемат рискове, които иначе не са лесно разпознаваеми.

б) Емпирично предложение: препоръчване на методология за предварително намаляване на несъответствията при лицата, желаещи да станат доброволци в спасителните служби. „Коефициентът на личността“ на потенциален доброволец в рамките на предхождащия наемането тест, където вероятността за наемане на доброволеца ще се изчислява въз основа на Теорията за ирационалния избор, се потвърждава от нашите собствени изследвания като метод на иновативен и водещ модел в областта на спасителното доброволчество. Тази оригинална техника (тестване) за увеличаване на успеха при спасяването на хора в извънредни ситуации по време на процеса на наемане може да бъде наречена „метод на личностния коефициент“. Той помага за откриване на потенциално негодни кандидати, които на пръв поглед могат да бъдат възприети като успешни бъдещи доброволци. Този тест е структуриран на базата на формулата за вероятност от проява на само-алтруизъм в извънредни ситуации, обусловена от личностните характеристики на спасителя-доброволец.

Общият резултат на кандидата Σ Важните 5 от психологическия тест трябва да бъде не по-малък от 70%

(минимален резултат) и не по-малък от всички минимални резултати за променливите в предвидения диапазон. В случай, че лице, което е кандидатствало за потенциален спасител-доброволец, е покрито всички тези критерии, могат да бъдат формулирани две заключения:

1) Когато резултатът, получен чрез тази формула (Обща оценка) надвишава параметъра $R(t)$: най-малко 4 от $7 + P(t) + P(m) + V(g) + PH(r) > 0.70$, се препоръчва лицето да бъде одобрено за потенциален доброволец в спасителни организации;

2) Когато резултатът, получен чрез тази формула (Обща оценка) е под (по-малък от) параметър $P(t) + P(m) + R(t)$: най-малко 4 от $7 + P(t) + P(m) + V(g) + PH(r) < 0.70$, се препоръчва лицето да не се одобрява за потенциален доброволец в спасителни организации.

Тенденции в бъдещите научни изследвания. Предвид настоящото изследване, настоятелно се препоръчват три насоки за по-нататъшно проучване в досега пренебрегвани области:

а) Препоръчва се да се проучи дали даден доброволец е убеден в ползите от членството си като организиран спасител-доброволец в спасителна организация; дали алтруизмът му е мотивиран и дали поведението му при реагиране се променя в стресови ситуации. Тоест, дали убедеността в ползите от членството като организиран спасител-доброволец в спасителна организация е необходима предпоставка за доброволчески действия с поемане на риск в стресови ситуации, или това зависи от начина на управление на този доброволец. Проучване сред 380 доброволци в някои организации с нестопанска цел в Южна Калифорния, проведено от Logy Mock през 2012 г. разкрива връзка между

мотивацията на доброволците за работа в организацията и как те реагират на неудовлетвореността (Moock, 2012).

б) Феноменът на спасителното доброволчество на религиозните хора: според констатациите на настоящото изследване, колкото по-религиозен е индивидът, толкова по-големи са шансовете му за доброволчество.

в) Феноменът на спасителното доброволчество в аспекта на третата възраст: необходимо е да се инвестира в проучвания, за да се разгледа този аспект, тъй като тази възрастова група се характеризира с високо ниво на съзнателност, предпочита планираното, а не спонтанното поведение и е в състояние ефективно да контролира и регулира импулсите си, като поддържа своето поведение под контрол, с богат житейски опит и свободно време за доброволчество.

БИБЛИОГРАФИЯ

- **Ariza-Montes, A., Tirado-Valencia, P., Fernández-Rodríguez1, V., Hager, M.A.** (2018). Religious vs Secular. Volunteering motivations: a study on European elders. *RASP – Research on Ageing and Social Policy*, 6(1), 82-111. Project: Economía Social e Innovación Social. https://www.researchgate.net/publication/326039713_Religious_vs_Secular_volunteering_motivations_A_study_on_European_elders (retrieved: 9/4/2019)
- **Chambre, S.M., Einolf, C.J.** (2011). *Who volunteers? Constructing a Hybrid theory*, DePaul University, Baruch College Center for Nonprofit Strategy and Management Working Papers. https://works.bepress.com/christopher_einolf/11/ (retrieved: 23/4/2019)

- **DeYoung, C. G., Quilty, L.C., Peterson, J.B.** (2007). Between facets and domains: 10 Aspects of the Big Five. *Journal of Personality and Social Psychology*, 93, 880-896. <https://psycnet.apa.org/record/2007-15390-012> (retrieved: 4/5/2019)
- **Gaskin, K.** (2013). *Risk toolkit how to take care of risk in volunteering. A guide for organizations.* The Institute for Volunteering Research and Volunteering England. <http://smallcharityweek.com/wp-content/uploads/2013/03/Risk-Toolkit-Volunteers.pdf> (retrieved: 18/4/2019)
- **Greenberg, J., Vail, K., Pyszczynski, T.** (2014). Chapter three. *Terror management theory and research: how the desire for death transcendence drives our strivings for meaning and significance.* https://www.researchgate.net/publication/290485363_Chapter_Three_Terror_Management_Theory_and_Research_How_the_Desire_for_Death_Transcendence_Drives_Our_Strivings_for_Meaning_and_Significance (retrieved: 2/4/2019)
- **Huiting, W.** (2011). *Social impact of volunteers.* Points of Light Institute. http://www.pointsoflight.org/sites/default/files/site-content/files/social_impact_of_volunteerism_pdf.pdf (retrieved :16/4/19)
- **Hustinx, L. Cnaan, R.A., Handy, F.** (2010). Navigating theories of volunteering: a Hybrid map for a complex phenomenon. *Journal for the Theory of Social Behavior*, 40(4), 410-434. <https://www.kuleuven.be/emeritiforum/em/Forumgesprekken/forumgesprekken2017-2018/26102017/navigating-theories-of-volunteering-a-Hybrid-map.pdf> (retrieved: 5/4/2019)

- **Jong, J., Blumke, M., Halberstadt, J.** (2013). Fear of death and supernatural beliefs: developing a new supernatural belief scale to test the relationship. *European Journal of Personality*, 2013. <http://static1.squarespace.com/static/53578960e4b0cc61351ba675/t/54eeeab7e4b0f752c5a0cac7/1424943799145/Jong+et+al+2013+-+SBS.pdf> (retrieved: 9/4/2019)
- **Kahneman, D., Tversky, A.** (1973). Availability: a heuristic for judging frequency and probability. *Cognitive Psychology*, 5, 207-232.
- **Kahneman, D., Tversky, A.** (1974). Judgment under uncertainty: heuristics and biases. *Science, New Series*, 185(4157), 1124-1131.
- **Kahneman, D., Tversky, A.** (1979). Prospect theory: an analysis of decision under risk. *Econometrica*, 47, 263-292.
- **Kahneman D., Tversky, A.** (1981). The framing of decisions and the psychology of choice. *Science, New Series*, 211(4481), 453-458.
- **Kahneman, D., Tversky, A.** (1986). Rational choice and the framing of decisions. *The Journal of Business*, 59(4), S251-S278. Part 2: The behavioral foundations of economic theory.
- **Lieberman V., Tversky A.** (1996). *Critical Thinking: Statistical Reasoning and Intuitive Judgment*. Tel-Aviv: The Open University. (In Hebrew). [https://www.scirp.org/\(S\(351jmbntvnsjt1aadkpozje\)\)/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=1434441](https://www.scirp.org/(S(351jmbntvnsjt1aadkpozje))/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=1434441) (retrieved: 19/4/2019)
- **Mook, L.** (2012). Volunteering an opinion: organizational voice and volunteer retention in nonprofit organizations. *Volunteerism*, 12(2). <https://www.e-volunteerism.com/volume-xii-issue-2-january-2012/research-practice/1197> (retrieved: 5/5/2019)

- **Rub, J.** (2014). Decision theory – renewing the empirical study of economic behavior. *Studia Universitatis, Moldaviae (Seria Științe sociale)*, 8(78), 176-183. (ISSN 1814-3199)
- **Son, J., Wilson, J.** (2012). Using normative theory to explain the effect of religion and education on volunteering. *Sociological Perspectives* 55(3), 473-499.
https://www.researchgate.net/publication/259732602_Using_Normative_Theory_to_Explain_the_Effect_of_Religion_and_Education_on_Volunteering (retrieved: 19/04/2019)
- **Thaler, R.** (1985). Mental accounting and consumer choice. *Marketing Science*, 4(3), 199-214.
<http://bear.warrington.ufl.edu/brenner/mar7588/Papers/thaler-mkts1985.pdf> (retrieved: 3/04/2019)
- **Yehezkeally, P.** (2017). *Self-monitoring*.
<http://www.y7r.com/wiki/%D7%9E%D7%95%D7%A9%D7%92%D7%99%D7%9D-%D7%91%D7%9E%D7%95%D7%A8%D7%9B%D7%91%D7%95%D7%AA-%D7%95%D7%91%D7%A0%D7%99%D7%94%D7%95%D7%9C-wiki/%D7%91%D7%A7%D7%A8%D7%94-%D7%A2%D7%A6%D7%9E%D7%99%D7%AA-%D7%A0%D7%99%D7%98%D7%95%D7%A8-%D7%A2%D7%A6%D7%9E%D7%99/#sthash.M1tMQiN3.esBfHqTk.dpbs> (retrieved: 10/03/2019)
- **Bîrcă A.** (2011). Impactul managementului resurselor umane asupra performanței economice a organizației. *Analele Academiei de Studii Economice din Moldova. Ediția a 9-a/ Col.red. Grigore Belostecinic (Președinte). Chișinău: ASEM*, p. 78-82. (ISBN 978-9975-75-567-2)
- **Душкин А.С.** (2012). Особенности профессионального психологического отбора в поли-цейских структурах зарубежных стран. *Сборник материалов I Всероссийской научной конференции специалистов ведомственных*

психологических служб «Пси-хологическое обеспечение деятельности силовых структур в современной России», Том 1, с. 102-109. Санкт-Петербург: УДК 159.99.